

Olsztyn 15.07.2019

Prof. dr hab. Maria Biolik
Nauki Humanistyczne
Dyscyplina: językoznawstwo

Recenzja osiągnięć dr Ewy Olimpii Zmudy
w postępowaniu habilitacyjnym o nadanie stopnia doktora habilitowanego
nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwa

Opinia wykonana na zlecenie Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej z siedzibą w Krakowie – prof. dra hab. Mariusza Wołosa z dnia 1 lipca 2019.

1. Sylwetka Habilitanta

Pani dr Ewa Olimpia Zmuda jest absolwentką filologii polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Studia polonistyczne ukończyła w 2006 roku. Dodatkowo jeszcze w 2010 roku uzyskała dyplom magistra teologii na Wydziale teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. W roku 2010 otrzymała także dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie na podstawie rozprawy *Nazwy istot duchowych w pismach mistyków XIX i XX wieku*, którą przygotowała pod kierunkiem prof. dr hab. Macieja Mączyńskiego. Recenzentami rozprawy w przewodzie doktorskim byli prof. dr hab. Stanisław Koziara i dr hab. Bożena Sieradzka-Baziur. Praca doktorska Pani dr Ewy Zmudy ukazała się drukiem jako monografia, w Wydawnictwie Akademii Ignatianum pod tytułem: *Nominacje istot duchowych w pismach mistyków. Studium teolingwistyczne* [Kraków 2012, stron 508].

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Pani Ewa Zmuda ukończyła studia podyplomowe w zakresie logopedii w 2014 roku i studia podyplomowe w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego w 2016 roku.

Pracę zawodową dr Ewa Zmuda rozpoczęła w 2008 roku, jako wykładowca w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, w latach 2013-2014 pracowała na stanowisku asystenta, a od 2014 na stanowisku adiunkta.

Ukończone dwa kierunki studiów magisterskich, dyplom doktora oraz studia podyplomowe, umożliwiły jej pracę na stanowisku wykładowcy w Akademii Ignatianum na Wydziale Pedagogicznym (2010-2012), w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie (2011-2012) i w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II (2011-2016). Spowodowało to także poszerzenie jej kompetencji i zainteresowań badawczych.

2. Ocena osiągnięcia naukowego wymienionego w Art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) (znowelizowanej w 2011 r.) oraz pozostałego opublikowanego dorobku naukowego, a także na podstawie ROZPORZĄDZENIA Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego Dz. U. nr 196, poz. 1165

Swoje osiągnięcie naukowe wynikające z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. Habilitantka określiła mianem: *Imiona zakonne karmelitanek bosych (od XVII do I. połowy XX wieku)* [ISBN: 978-83-8084-287-8]. Monografia została wydana w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w 2019 roku.

Monografia, będąca osiągnięciem naukowym Habilitantki: *Imiona zakonne karmelitanek bosych (od XVII do I. połowy XX wieku)* wpisujące się w nurt badań współczesnej onomastyki, lingwistyki kulturowej, teolingwistyki i socjolingwistyki. Podstawą analizy są imiona karmelitanek bosych zebrane ze wszystkich klasztorów w Polsce od fundacji pierwszego klasztoru aż do zmian w praktyce nominacyjnej, przyjętych w tym zakonie w drugiej połowie XX wieku. Łącznie było to dziesięć domów zakonnych. Imiona karmelitanek bosych dr E. Zmuda analizuje na tle tendencji imienniczych w innych zakonach żeńskich i męskich

Książka składa się z dwóch części: teoretyczno-metodologicznej i analityczno-interpretacyjnej. Na część pierwszą monografii o charakterze teoretycznym [s. 9-52] składają się cztery podrozdziały. Zamieszczono w nich cele i przyjęte założenia metodologiczne, definicje stosowanych terminów, rys historyczny, stan badań nad imionami zakonnymi oraz praktyki nominacyjne stosowane w zakonach. Na uwagę zasługuje zwłaszcza fragment dotyczący stosowanej w zakonach praktyki zmiany imienia, łączonej z przekonaniem, że zmiana imienia zmienia człowieka, umożliwiając dostosowanie się do nowego środowiska i stylu życia. Jak pisze dr Ewa Zmuda, zmiana imienia miała symbolizować głęboką

metamorfozę duchową, zerwanie z dotychczasowym środowiskiem i rodziną oraz poświęcenie życia Bogu, zgodnie z wzorcem osobowym świętego patrona.

Habilitantka referuje także przyczyny: społeczno-kulturowe i prawne, zmierzające do rezygnacji ze zmiany imion chrzcielnych na zakonne przy wstępowaniu do wspólnot religijnych w drugiej połowie XX wieku..

Część analityczno-interpretacyjna [s. 53-165] zawiera pięć rozdziałów. W pierwszym z nich została omówiona geneza i motywacja imion. Autorka zebrane antroponimy podzieliła w zależności od podstawy motywacyjnej na odapelatywne i odproprialne. W grupie imion odproprialnych znalazły się imiona zakonne przeniesione z istniejącego zasobu imion żeńskich lub imiona derywowane od imion żeńskich i męskich. Habilitantka, wymienia imiona mające swoje źródło w Biblii, imiona karmelitanek motywowane imionami lub nazwami aniołów, nawiązujące do Biblii, odsyłające do imion świętych i błogosławionych kościoła katolickiego oraz imiona o niejasnej motywacji, jak: *Bogusława, Dąbrówka, Grażyna, Mieczysława*. W grupie imion odapelatywnych znalazło się jedynie 6 jednostek nominacyjnych utworzonych od wyrazów łacińskich. Pani dr Ewa Zmuda podkreśla, że w zakonie karmelitanek bosych motywy wyboru imienia nie ulegały zmianom. Dominował zawsze motyw religijno-symboliczny, zmieniały się jedynie takie czynniki, które określały popularność danego imienia w domu zakonnym lub zwiększające się w Kościele zasoby osób świętych.

W rozdziale drugim zebrane imiona karmelitanek bosych zostały ukazane w perspektywie diachronicznej. Każdy podrozdział obejmuje imiona używane w danym wieku z podziałem na imię pierwsze, drugie i trzecie. Habilitantka pokazuje popularność nadawanych imion w poszczególnych wiekach oraz wskazuje na imiona stałe, czyli występujące we wszystkich kolejnych okresach i imiona zmienne – charakterystyczne dla danego wieku. Analiza diachroniczna wykazała, że najpopularniejszym imieniem w zakonie karmelitanek bosych było imię *Teresa*, drugim pod względem częstości nadań było imię *Maria*, związane z NMP, patronką zakonu. Dużą popularnością cieszyły się także imiona *Anna* i *Józefa*.

W kolejnym rozdziale monografii Pani dr Ewa Zmuda przedstawiła tzw. predykaty (inaczej tytułacje lub wezwania) imion zakonnych karmelitanek bosych. Pełniły one funkcję deskrypcji jednostkowych i wskazywały na symbolikę pobożności danej osoby. Ze względu na zawarte treści teologiczne, podzieliła je na dwanaście grup semantycznych. Najbardziej zróżnicowane i najpopularniejsze były predykaty zawierające treści mariologiczne i chrystologiczne. Mniej było predykatów odnoszących się do Boga Ojca, Ducha Świętego, do Trójcy Świętej, do przymiotów Bożych, do Aniołów, symboli i prawd wiary, tradycji

kościół, świętych Kościoła katolickiego, Świętej Rodziny oraz łączących treści teologiczne z różnych grup znaczeniowych.

W rozdziale następnym Habilitantka przedstawiła istniejące zależności między imionami zakonnymi a imionami chrzestnymi na przestrzeni wieków i wyniki tych analiz porównała z imionami przybieranymi w zakonach męskich. Rozdział końcowy monografii ukazuje imiona zakonne karmelitanek bosych na tle imiennictwa innych zakonów żeńskich: augustianek, bernardynek, dominikanek oraz wizytek. Monografię kończy obszernie podsumowanie oraz słownik imion używanych jako pierwsze, drugie lub trzecie, obszerna bibliografia oraz aneks zawierający spis pełnych imion zakonnych nadanych w zgromadzeniu karmelitanek bosych od XVII do I. połowy XIX wieku.

Imiona zakonne analizowane w monografii zostały poddane wielowymiarowej interpretacji na płaszczyźnie doonimicznej i onimicznej, jako struktury symboliczne posiadające różne znaczenie na różnych płaszczyznach funkcjonowania, w perspektywie diachronicznej i synchronicznej. Autorka pokazała bogactwo systemu imienniczego, mody imiennicze, imiona modne a także wieloimiennosc i wielomotywyjność oraz różnorodność tworów nazewniczych, jakie w ciągu wieków służyły nominacji w tym zakonie.

Konkluzja

Osiągnięcie naukowe Pani dr Ewy Zmudy: *Imiona zakonne karmelitanek bosych (od XVII do I. połowy XX wieku)* spełnia ustawowy wymóg „znacznego wkładu autora w rozwój językoznawstwa”. Habilitantka udowodniła w nim swoją dojrzałość naukową oraz umiejętność analizy trudnego materiału onimicznego w kontekście kulturowym, semantycznym i strukturalno-gramatycznym. Jej praca może być podstawą i inspiracją do dalszych studiów językoznawczych, onomastycznych, socjolingwistycznych i teolingwistycznych. Treści przedstawione w monografii świadczą o bardzo dobrej znajomości literatury, tym samym stanowią uzasadnienie bogatej bibliografii oraz wskazują na wszechstronną znajomość problemów onomastycznych związanych z funkcjonowaniem propriów we wspólnotach zakonnych. Niewątpliwą zasługą Habilitantki jest powiązanie wieloznaczności i wielomotywyjności antroponimów z teologią i teolingwistyką oraz wykorzystanie w metodologii założeń językoznawstwa kulturowego i wprowadzenie elementów statystyki. Imiona karmelitanek bosych analizowane z perspektywy lingwistyki kulturowej i teolingwistyki stanowią podstawę, która pozwala badać i opisywać różne mechanizmy poznawania i doświadczania świata przez człowieka.

Oceniając osiągnięcie naukowe Habilitantki należy udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące wartości naukowej tej pracy. Pani Dr Ewa Zmuda zajęła się analizą i opisem imion zakonnych w ujęciu językowym, teologicznym i kulturowym. Onimy te nie były dotychczas przedmiotem tak szczegółowych analiz onomastycznych. Zaproponowana typologia jest oryginalna i spójna metodologicznie, wnosi nowe treści do opisu systemu proprialnego. Praca otwiera nowe perspektywy badawcze w zakresie onomastyki kulturowej oraz wzbogaca polską literaturę antroponimiczną, która, jak wykazała Habilitantka, jest bogata, ale dotychczas nie było tak wszechstronnego opisu imion zakonnych. Zebrany materiał, będący podstawą osiągnięcia naukowego, ma charakter oryginalny, jego kartoteka zgromadzona w wyniku ekscerpcji materiałów drukowanych i archiwalnych jest wyczerpująca. Habilitantka w swoim osiągnięciu naukowym nawiązuje do najlepszych tradycji polskiej onomastyki, przedstawione analizy są rzetelne i wielopłaszczyznowe. Wnioski są formułowane poprawnie, podbudowane reprezentatywną i bogatą literaturą przedmiotu.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowo-badawczego

Dorobek naukowy Habilitantki, poza przedstawionym powyżej osiągnięciem naukowym, koncentruje się wokół zagadnień badawczych:

- nawiązujących tematycznie do osiągnięcia naukowego,
- związanych z językiem religijnym,
- analiz zakonnych tekstów rękopiśmiennych doby średniopolskiej,
- logopedii i terapii mowy oraz innych problemów badawczych.

3.1. Prace nawiązujące tematycznie do osiągnięcia naukowego i inne prace onomastyczne

Osiągnięcie naukowe Pani dr Ewy Zmudy: *Imiona zakonne karmelitanek bosych (od XVII do I. połowy XX wieku)* zostało poprzedzone szeregiem artykułów, drukowanych od 2010 roku w czasopiśmie naukowych. Są to początkowo prace opisujące zbiory imion używanych w domu zakonnym siostr Karmelitanek Dzieciątka Jezus z drugiej połowy XX wieku [2010], imiona zakonne klarysek z XVII i XVIII wieku oraz męskie imiona zakonne opracowane na tle antroponimii polskiej [2011]. W pracach tych habilitantka opisuje motywacje imion oraz ich popularność w określonych przedziałach czasowych. Kolejne artykuły zawierają opis tej warstwy proprialnej z uwzględnieniem szerszych perspektyw badawczych. Są to takie artykuły takie, jak: *Imię zakonne znakiem religijności i tożsamości* [2015], *(Nie)zależność imion zakonnych od chrestnych (na przykładzie imion karmelitów bosych)* [2017]. Wśród nich na uwagę zasługuje obszerny artykuł ukazujący stan badań nad

imionami zakonnymi w Polsce [2016], wskazujący na interdyscyplinarność tego typu onimów. Habilitantka słusznie dowodzi w nim, że imiona te wymagają opisu z różnych perspektyw badawczych: onomastycznej, teologicznej, socjolingwistycznej oraz kulturowej. Ich poprawna analiza nie jest możliwa bez dobrej znajomości gramatyki i metodologii lingwistyki strukturalnej, deskryptywnej i kognitywnej.

Opis imion zakonnych z perspektywy teologii chrześcijańskiej i angelologii katolickiej zawiera interesujący artykuł *Angelologia a żeńskie imiona zakonne* [w druku], w którym opisano znaczenie teologiczne imion zakonnych, wykorzystując część dogmatyki zajmującej się bytami duchowymi, jakimi są anioły.

Z osiągnięciem naukowym Habilitantki łączą się jeszcze trzy artykuły poświęcone imionom *Maria*, *Krystyna*, *Andrzej*. Artykuł *Maria jako imię zakonne* [2015] ukazuje funkcjonowanie tego imienia na przestrzeni wieków w różnych wspólnotach zakonnych, a dwa pozostałe teksty, których współautorką jest E. Horyń, zawierają opisy onomastyczno-teologiczne imion *Krystyna* i *Andrzej*.

Oprócz prac związanych tematycznie z osiągnięciem naukowym w dorobku Habilitantki znajdują się inne prace onomastyczne. Są to artykuły omawiające problemy szeroko pojętej chrematonimii. Należy do nich tekst *Tytuły tekstów modlitewnych – struktura i znaczenie (na materiale benedyktyńskich rękopiśmiennych modlitewników z XVII w.)* [2016], artykuł *Nazwy duszpasterstw akademickich działających w Archidiecezji Krakowskiej* (współautor Ewa Horyń) [2017] oraz artykuł *Komunikacja nadawca – odbiorca w prasie lat 30. XX w. Analiza semantyczna tytułów w magazynie „Współczesny Pan”* (współautor Ewa Horyń, Agnieszka Walecka-Rynduch [2018]). Wszystkie trzy teksty świadczą o dobrej znajomości literatury, zasad analiz onomastycznych i typologii nazw własnych.

3.2. Artykuły o języku religijnym

W dorobku naukowym dr Ewy Zmudy znajdują się liczne publikacje, związane z szeroko rozumianym językiem religijnym. Są to artykuły nawiązujące do rozprawy doktorskiej *Nazwy istot duchowych w pismach mistyków XIX i XX wieku*, która ukazała się drukiem, jako monografia pod tytułem *Nominacje istot duchowych w pismach mistyków. Studium teolingwistyczne* [2012]. W tej niewątpliwie ciekawej pracy Habilitantka omówiła najważniejsze założenia teolingwistyki, określiła cechy i funkcje języka religijnego i języka mistycznego oraz przedstawiła nazwania osób Trójcy Świętej, Matki Boskiej, aniołów i demonów. Problemy metodologiczne teolingwistyki, szeroko interpretowane w rozprawie doktorskiej, znajdują swoje odniesienie w artykule *Podjęcie kanoniczne a metoda lingwistyczna w interpretacji natchnionych pism* (współautor Michał Zmuda) [2011]. Artykuł

zawiera wskazówki pozwalające łączyć metodologię wykorzystywaną w naukach teologicznych z metodami stosowanymi w lingwistyce. Zagadnienia teolingwistyki zostały dodatkowo jeszcze rozwinięte w artykule *Stare czy nowe podejście badawcze? Teolingwistyka – zarys teorii i perspektywy badań* [2017], w którym dr E. Zmuda opisała poglądy prekursorów tej dyscypliny, scharakteryzowano główne założenia terminologiczne i obszary badawcze oraz rozwój teolingwistyki w Polsce.

Tematykę nazywania istot duchowych Habilitantka kontynuowała w artykułach, takich jak: *Nazywanie demonów w Dzienniczku s. Faustyny Kowalskiej* [2013], *Opisowe wyrażenia identyfikujące w „Zapiskach z życia wewnętrznego”, czyli jak Markiewicz nazywa istoty duchowe* [2012], *Nazywanie istot duchowych w rękopisie klasztornym z XVII w.* [2016]. Prace te w sposób rzetelny opisują różnorodne wyrażenia identyfikacyjne istot duchowych. Twierdzenia poparte są licznymi cytatami wybranymi z tekstów drukowanych i rękopiśmiennych oraz bogatą literaturą.

W nurt badań nad duchowością i językiem religijnym wpisują się teksty z pogranicza językoznawstwa i teologii. Są to dwa artykuły dotyczące języka Biblii. Na wyróżnienie zasługuje zwłaszcza artykuł *Pismo Święte a język polski – kilka refleksji na temat przekładów* [2008], w którym analizie poddano styl biblijny i określono jego miejsce jako odmiany stylu religijnego. W artykule drugim *Biblijne a współczesne pojęcie szczęścia* porównano pojęcie szczęścia biblijnego, ze szczęściem, którego obraz można zrekonstruować na podstawie słowników języka polskiego i ankiet przeprowadzonych wśród młodzieży. Podstawą szczęścia biblijnego był Bóg. Współczesne pojęcie szczęścia kojarzy się z uczuciem radości, zadowolenia oraz z powodzeniem i pomyślnością¹.

W kręgu badań języka religijnego i komunikacji niewerbalnej mieści się kolejny artykuł *O mowie zawartej w milczeniu* [2009]. Ten rodzaj komunikacji, jak wskazuje Habilitantka, występuje w przypadku nawiązania relacji z transcendentnym Bogiem i wypowiedzią określaną modlitwą milczenia.

3.3. Prace analizujące teksty rękopiśmienne doby średniopolskiej

W dorobku naukowym dr Ewy Zmudy znajduje się dziesięć artykułów poświęconych analizie tekstów średniopolskich, przechowywanych w archiwach klasztornych. Ukazują one język polski używany w zakonach. W roku 2014 Habilitantka opublikowała artykuł *Z klasztornej archiwum – analiza pragmalingwistyczna siedemnastowiecznego Obiecadła duchownego*. Omówiła w nim jeden rękopiśmienny tekst wybrany z zabytku

¹E. Wiczorek, *Biblijne a współczesne pojęcie szczęścia*, s. 103

przechowywanego w zakonie karmelitanek bosych. Tekst analizowany w artykule został napisany w 1630 roku przez matkę przełożoną lub siostrę zakonną. W artykule omówiono takie zagadnienia jak nadawca, odbiorca, intencja komunikacyjna, typ i funkcja aktu mowy oraz walory językowe zabytku. Te same zagadnienia są przedmiotem analizy w artykule *Siedem zamków. Ktoremi Dusza zamknięta bezpieczna jest – uwagi o języku średniopolskiej modlitwy karmelitańskiej* [2018]. Habilitantka omówiła w nim popularną w zakonie karmelitańskim modlitwę, wskazując na bogactwo treści teologicznych i zawarty w niej artyzm językowy.

W roku 2016 opublikowała na podstawie *Inwentarza*, przechowywanego w archiwum klasztornym, ciekawy artykuł *Jak mieszkali zakonnice w XVIII w.? O nazwach pomieszczeń i sprzętów w klasztorze benedyktynek staniąteckich*. W artykule tym przedstawiła nazwy pomieszczeń i przestrzeni komunikacyjnych, nazwy wyposażenia stałego i rzeczy ruchomych, które znajdowały się w klasztorze.

W artykułach, takich jak: *Miejsce nazw wartości w języku zakonnic (na przykładzie siedemnastowiecznych rozmyślań dla nowicjuszek* [2016], *Uwagi o śmierci i umieraniu w XVII-wiecznych medytacjach zakonnych (wybrane aspekty)* [2018] rozwijała swoje poglądy leksykalno-semantyczne dotyczące różnych aspektów języka religijnego.

Problemy aksjologii religijnej są przedmiotem pracy „...abym zrzuciwszy z siebie człowieka świeckiego z nałogami jego, stała się prawdziwie duchowną i świętą.: Świętość zakonnic w świetle leksyki rozmyślań dla nowicjuszek-benedyktyniek [2018] Analizowany tekst pochodzący z 1696 roku miał na celu zapoznanie przyszłej zakonnicy z zadaniami i celami życia zakonnego. Jak wskazuje Habilitantka, podstawową wartością i dążeniem zakonnic było dążenie do świętości i doskonałości. Tym samym, głównym celem życia siostr zakonnych, było poświęcenia życia Bogu w rozumieniu teologii katolickiej.

Siedemnastowieczny język tekstów religijnych był przedmiotem opisu także w innych tekstach Habilitantki. Wśród nich na uwagę zasługują trzy artykuły poświęcone frazeologii i paremiologii w życiu zakonnym. Pierwszy z nich *Frazeologia w siedemnastowiecznych modlitewnikach i medytacjach karmelickich* [2014] zawiera analizę 32 połączeń wyrazowych, biblizmów frazeologicznych i jednostek o pochodzeniu niebiblijnym. Do ich klasyfikacji zastosowano tradycyjny podział na wyrażenia, zwroty i frazy. Frazeologizmy, jak wykazała Habilitantka, pełniły w tekstach religijnych funkcję aktualizującą treści wiary, miały za zadanie przybliżyć i uplastyczyć treści duchowe, obrazując to, co niewidzialne². Dwa

² Ewa Zmuda, *Frazeologia w siedemnastowiecznych modlitewnikach i medytacjach karmelickich* [2014], s. 151.

pozostałe teksty *Obraz życia zakonnego utrwalony we frazeologii i paremiologii polskiej* [2017], *Funkcjonowanie frazeologizmów dotyczących życia zakonnego we współczesnej polszczyźnie* [w druku] odzwierciedlają zawarty w związkach wyrazowych obraz życia zakonnego oraz ukazują obecne we współczesnym języku polskim stereotypy zakonnika i zakonnicy.

Rękopiśmienne zabytki językowo-kulturowe przechowywane w archiwum sióstr karmelitanek bosych zostały scharakteryzowane w kolejnym artykule *Rękopisy z archiwum karmelitanek bosych w Krakowie na Wesolej jako źródło badań językoznawczych* [2016]

Zainteresowania językiem polskim doby średniopolskiej znajdują także swój wyraz w artykule *Język listów Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej do męża z lat 1688-1726. Słownictwo dawne i zapomniane* (współautor Ewa Horyń) [w druku], w którym przedstawiono słownictwo używane na przełomie XVII i XVIII w.

3.4. Artykuły z logopedii i terapii mowy oraz inne prace badawcze

W dorobku naukowo-badawczym Habilitantki znajdują się także artykuły z zakresu logopedii. Do tego obszaru zainteresowań należy artykuł *Kilka uwag o potrzebie wczesnej diagnozy i stymulacji dziecka w pierwszych latach życia* [2016], w którym postuluje ona zacieśnienie współpracy żłobków z ośrodkami dysponującymi zespołem terapeutów, aby jak najszybciej podjąć działania stymulujące rozwój mowy dziecka. W innym artykule *Znaczenie zabawek w terapii autyzmu. Wybrane aspekty* (współautor Marzena Maria Szurek) [2018] wskazuje na rolę zabawek w praktyce terapeutycznej, mającej na celu rozwój mowy dzieci autystycznych. Zainteresowanie dr E. Zmudy dzieckiem autystycznym znalazło swój wyraz w artykule *Językowy obraz dziecka autystycznego na przykładzie blogów o autyzmie* [2017], w którym na podstawie metodologii językoznawstwa kulturowego ukazała obraz dziecka dotkniętego tym schorzeniem.

Habilitantka jest także współautorką artykułu *Akty mowy motywujące do działania w komunikacji trenerów personalnych na przykładzie wypowiedzi Ewy Chodakowskiej* [2018], w którym opisuje językowe techniki perswazyjne stosowane przez trenerów personalnych. Listę publikacji zamykają dwa artykuły recenzyjne, napisane wspólnie z Ewą Horyń.

Należy podkreślić, że omówione artykuły zostały podbudowane obszerną literaturą i dobrze udokumentowane materiałowo. Warto również zaznaczyć, że były one drukowane nie tylko w tomach pokonferencyjnych, ale także w wysoko punktowanych czasopismach krajowych (*Onomastica, Socjolingwistyka, Poradnik Językowy, Język Polski, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica, Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce, Neurolingwistyka Praktyczna*) oraz w czasopismach zagranicznych.

Pani dr Ewa Zmuda aktywnie uczestniczyła w procesie wydawniczym publikacji naukowych. Już w 2010 roku była redaktorem (wspólnie z R. Pindel) książki: *Radość słowa – przekład i interpretacja Biblii*, wydanej w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. W roku 2015 współredagowała tom X, a w roku 2017 tom XII czasopisma „Studia Linguistica”, wydawanego w Wydawnictwie Uniwersytetu Pedagogicznego. Była także współredaktorem sześciu tomów publikacji *W kręgu dawnej polszczyzny*, t. I 2016, t. II 2016, t. III 2017, t. IV 2017, t. V, 2018, t. VI 2018. Do jej obowiązków należało częściowe przygotowanie merytoryczne publikacji.

4. Ocena działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Pani Dr Ewa Zmuda posiada duże doświadczenie dydaktyczne, jest nauczycielem akademickim z długoletnią praktyką. Prowadziła ćwiczenia, konwersatoria i wykłady na różnych typach studiów, z różnych przedmiotów językoznawczych, zarówno z zakresu językoznawstwa synchronicznego, jak i diachronicznego. Pełniła również funkcję promotora pomocniczego doktoratu: *Formy pierwszej osoby czasownika w wypowiedziach dialogowych osób z niepełnością mówienia*. Prowadziła także seminaria licencjackie z zakresu językoznawstwa oraz recenzowała prace licencjackie i magisterskie pisane pod kierunkiem innych pracowników. W ramach współpracy zagranicznej brała udział w programie Erasmus+ i wyjeżdżała do Ostrawy, gdzie na Uniwersytecie prowadziła zajęcia ze studentami z zakresu teolingwistyki, antroponimii polskiej i czeskiej, biolektów oraz mody językowej we współczesnej polszczyźnie

Habilitantka posiada doświadczenie w zakresie glottodydaktyki, jest lektorem w Studium Nauki Języka Polskiego. Uczyła cudzoziemców języka polskiego oraz prowadziła kursy języka polskiego ze studentami pochodzącymi z różnych krajów.

Pani dr Ewa Zmuda posiada duże doświadczenie organizacyjne. Pełniła obowiązki opiekuna roku na studiach stacjonarnych i zaocznych. Brała udział w pracach różnych komisji i komitetów wydziałowych. Uczestniczyła w promocji kierunku studiów i komisjach przygotowujących programy kształcenia studentów. Od roku 2014 jest opiekunem Sekcji Językoznawczej Koła Naukowego Polonistów na kierunku filologia polska.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka wzięła czynny udział w dwudziestu konferencjach naukowych o charakterze krajowym i międzynarodowym. Na każdej z nich wygłaszała referaty, popularyzując swoją wiedzę i osiągnięcia naukowe. Kilkakrotnie uczestniczyła również w organizacji konferencji i jako członek komitetów organizacyjnych pełniła w nich różne funkcje.

Habilitantka brała udziału w pracach komitetów redakcyjnych i radach naukowych czasopism. W latach 2012-2013 była członkiem redakcji czasopisma „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” wydawanego przez Wydawnictwo Naukowe Ignatianum, a od 2017 roku jest sekretarzem redakcji czasopisma „Studia Linguistica”, wydawanego przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Habilitantka nie kierowała projektami badawczymi krajowymi i międzynarodowymi, nie była także recenzentem projektów badawczych, nie brała udziału w konsorcjach i sieciach badawczych. Nie należy również do międzynarodowych towarzystw naukowych, ale od 2008 roku jest członkiem Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i członkiem Koła Współpracowników Zespołu Języka Religijnego organu Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN. W naukach humanistycznych przedstawione wyżej funkcje i powinności pełnią najczęściej profesorowie i doktorzy habilitowani.

5. Konkluzja

Pani dr Ewa Zmuda spełniła wszystkie, możliwe do spełnienia w naukach humanistycznych, kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Legitymuje się znacznym i samodzielnym dorobkiem naukowym, a w swoich publikacjach i działalności naukowej wykazuje się w pełni satysfakcjonującą wiedzą teoretyczną w zakresie językoznawstwa, religioznawstwa i onomastyki oraz umiejętnościami niezbędnymi do samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka wykazała się znaczną aktywnością naukową i spełniła wymóg znacznego wkładu naukowego w rozwój językoznawstwa. Zainteresowania badawcze dr Ewy Zmudy są szerokie, obejmują historię języka polskiego, onomastykę, pragmatykę językową, glottodydaktykę i logopedię oraz język religijny.

Wnioskuje o nadanie Pani dr Ewie Zmudzie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwa.

Prof. dr. hab. Maria Biolik